

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет фінансів

Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА**

«Інвестиційний менеджмент»

Галузь знань

07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність

072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»

Форма навчання: очна (денна)

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Страхові компанії на інвестиційному ринку України»

здобувача Котляренко Анастасія Андріївна

Науковий керівник: к.е.н., доцент Смірнова О.О

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу:
Терещенко Олег Олександрович

Київ 2023

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 60 сторінок, 2 таблиці, 20 рисунки, список використаних джерел з 61 найменування.

«Страховання на інвестиційному ринку України»

Об'єктом дослідження даної роботи є інвестиційна діяльність страхових компаній України.

Предметом дослідження є особливості функціонування страхових компаній на інвестиційному ринку України.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних засад діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку України.

Завдання які були виконані:

- розглянути сутність та функції страхових компаній;
- визначити особливості інвестиційної діяльності страхових компаній;
- дослідити нормативно-правове регулювання діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку України;
- провести аналіз динаміки фінансових показників страхових компаній на інвестиційному ринку України;
- виконати оцінку ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю страхових компаній України;
- здійснити аналіз інвестиційної стратегії страхових компаній;
- провести визначення перспектив розвитку інвестиційної діяльності страхових компаній;
- розробити рекомендацій для покращення інвестиційної діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає у дослідженні проблем та перспектив розвитку страхових компаній на інвестиційному ринку України.

Інформаційна база дослідження є наукові публікації, інтернет-джерела, наукові посібники на тему дослідження, статистична інформація Міністерства фінансів України, Державної статистики, НБУ, динаміка фінансових показників страхових компаній України на 2018-2022 роки.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: Страхові компанії, страхування, інвестиції, інвестиційний ринок, інвестиційна діяльність

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКІВ УКРАЇНИ.....	6
1.1. Сутність та функції страхових компаній.....	6
1.2. Особливості інвестиційної діяльності страхових компаній.....	10
1.3. Нормативно-правове регулювання діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку України.....	16
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....	22
2.1. Аналіз динаміки фінансових показників страхових компаній на інвестиційному ринку України.....	22
2.2. Оцінка ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю страхових компаній України.....	29
2.3 Аналіз інвестиційної стратегії страхових компаній.....	33
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ.....	38
3.1 Визначення перспектив розвитку інвестиційної діяльності страхових компаній.....	38
3.2 Розроблення рекомендацій для покращення інвестиційної діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку.....	42
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Актуальність дослідження. В умовах економічної кризи, війни та невизначеності, діяльність страхових компаній на інвестиційному ринку України має особливу актуальність. В таких негативних умовах, коли економічна стабільність порушена, страхові компанії можуть виконувати важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості, розвитку економіки та захисту інтересів страхувальників.

По-перше, страхові компанії, як інституційні інвестори, збирають значні фінансові ресурси, які можуть бути ефективно направлені на інвестиції. Це допомагає забезпечити потрібне фінансування для розвитку різних галузей економіки, включаючи відновлення пошкоджених воєнними діями об'єктів та інфраструктури. По-друге, страхові компанії можуть використовувати інвестиційний дохід для покриття втрат, які вони можуть зазнати в результаті основної страхової діяльності. Це допомагає забезпечити фінансову стійкість компаній і збереження їхнього капіталу. По-третє, добре виважена інвестиційна політика страхових компаній може стати їхньою конкурентною перевагою. Ефективне управління інвестиціями може приносити стабільний дохід і забезпечувати конкурентоспроможність компаній навіть у складних економічних умовах. Таким чином, діяльність страхових компаній на інвестиційному ринку України є дуже важливою як для самої економіки країни, так і для страхових компаній. Вона сприяє фінансовій стійкості, розвитку економіки та забезпеченню захисту інтересів страхувальників у складних економічних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти функціонування страхових компаній на інвестиційному ринку досліджували Бондаренко В. А., Братюк В. П., Гончаренко І. Г., Денисенко М. П., Токачева А. В., Добіжа Н. В., Дзямка М. А., Заволока Ю. М., Левковець Н. П.,

Бабич Л. М., Теслюк Н. П., Озерова А. Г., Пікус Р., Лялькін О., Подра О. П., Полторак А. С., Прокопчук О. Т., Цимбалюк Ю. А., Мельник К. М. та багато інших авторів.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних засад діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку України. Для досягнення поставленої мети визначені такі завдання:

- розглянути сутність та функції страхових компаній;
- визначити особливості інвестиційної діяльності страхових компаній;
- дослідити нормативно-правове регулювання діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку України;
- провести аналіз динаміки фінансових показників страхових компаній на інвестиційному ринку України;
- виконати оцінку ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю страхових компаній України;
- здійснити аналіз інвестиційної стратегії страхових компаній;
- провести визначення перспектив розвитку інвестиційної діяльності страхових компаній;
- розробити рекомендацій для покращення інвестиційної діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність страхових компаній України.

Предметом дослідження є особливості функціонування страхових компаній на інвестиційному ринку України.

Методи дослідження: історичний, описовий, порівняльний, аналізу та синтезу для розкриття теоретичних аспектів функціонування страхового та інвестиційного ринків України; методи статистичного аналізу, узагальнення, табличний і графічний методи, аналіз фінансових коефіцієнтів для аналізу діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку України.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає у дослідженні проблем та перспектив розвитку страхових компаній на інвестиційному ринку України.

Інформаційна база дослідження є наукові публікації, інтернет-джерела, наукові посібники на тему дослідження, статистична інформація Міністерства фінансів України, Державної статистики, НБУ, динаміка фінансових показників страхових компаній України на 2018-2022 роки.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО ТА ІНВЕСТИЦІЙНОГО РИНКІВ УКРАЇНИ

1.1. Сутність та функції страхових компаній

Страховання – це важливий елемент національної та світової економіки. Якісні зміни у соціально-економічній системі та формування ринкових відносин зробили актуальною проблему комплексного розвитку страхування. Останнім часом значно зросло значення страхування як системи, що забезпечує страховий захист майнових та соціальних інтересів суб'єктів господарювання.

Роль у макроекономічних відносинах визначається сутністю страхування як системи страхового захисту майнових інтересів юридичних та фізичних осіб. Важливими є обсяг страхування в народному господарстві та обсяг загальних страхових внесків. Страховання займає особливе місце у системі макро- та мікроекономічних відносин і може стати макроекономічним стабілізатором національної економіки [15].

Сутність страхування однаково пов'язані з використанням коштів. Різниця полягає в тому, що наявність коштів є обов'язковим аспектом для фінансування, але може існувати у натурі для страхування. Крім того, страхування завжди здійснюється за наявності страхового випадку, який також пов'язаний із використанням страхових виплат [51]. У ринковій економіці страхування домогосподарств та підприємств є універсальним інструментом та формує фонди за участю страхувальників.

Функції страхування наведено на рис.1.1. Економічні функції включають розподільну функцію, що містить у собі три специфічні функції (ризикова, запобіжна та ощадна), контрольну, кредитну та інвестиційну функції [10, с.165].

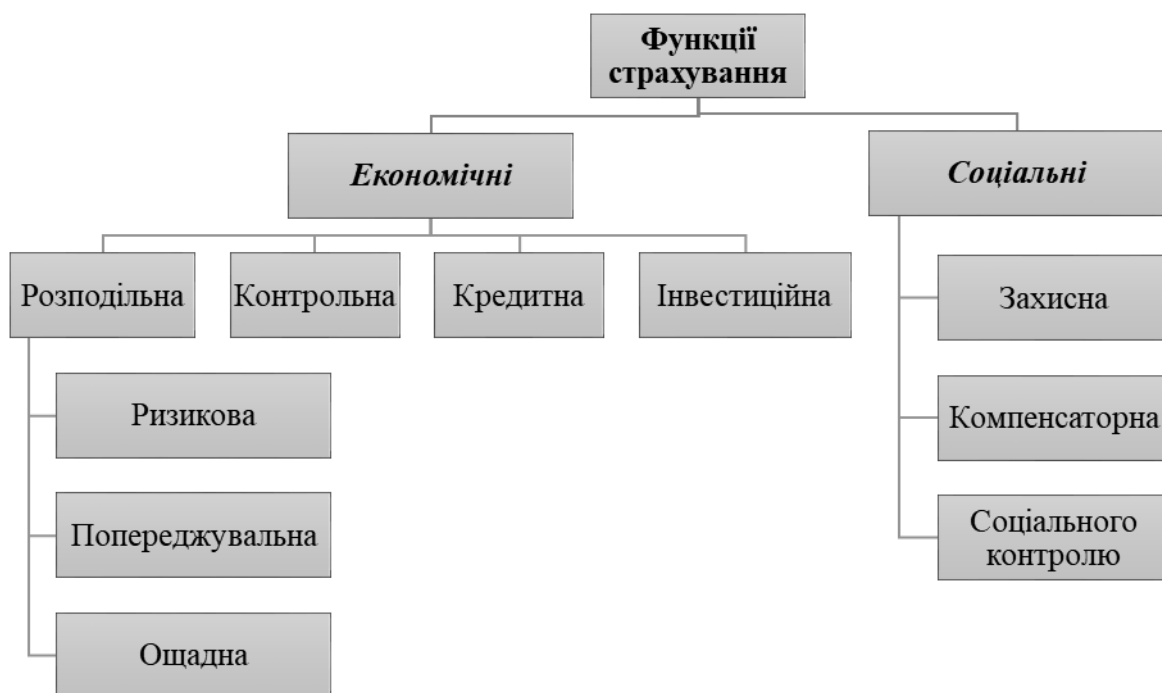

Рисунок 1.1 – Функції страхування

Джерело: складено автором на основі [10; 21;23;36;43]

Ризикова функція страхування у тому, що наявність ризику забезпечує можливість страхування як соціального інституту та модернізує їх у умовах сучасності. Страхування є ефективним інструментом управління практично будь-якими ризиками завдяки статистичній базі даних. Попереджувальна функція страхування – це здатність страхових компаній знижувати ступінь ризику та негативних наслідків страхового випадку, вживаючи заходів, що запобігають ризиковим подіям. Ощадна функція полягає в тому, що громадяни потребують страхової захисту своїх коштів, що у банку. Контрольна функція спирається на доцільне використання та влаштування страхового фонду. Інвестиційна функція полягає у фінансовому розвитку страхової компанії та зростання капіталу [36, с.80].

До соціальних функцій страхування відносять передусім захисну функцію – у разі настання страхового випадку страхова компанія бере на себе відповідальність за відшкодування збитків. Інша важлива функція компенсаторна,

тобто. покриття витрат за страхові збитки шляхом грошових виплат або інших умов у рамках страхового договору. Функція соціального контролю спирається формування громадської думки щодо страхової компанії, де відбиваються її престижність і виконання договірних зобов'язань [10, с.166].

Суспільний розвиток пов'язаний з появою різного роду ризиків: економічних, соціальних, екологічних, техногенних та інших, які вимагають створення ефективної системи страхування. Однак страхова система дуже вразлива і тісно пов'язана із соціально-економічними та політичними процесами. Ринкові реалії диктують умови трансформації та модернізації страхового ринку з урахуванням конкуренції та споживчого попиту. Головним завданням страхування є реалізація ефективних заходів страхового захисту інтересів громадян та юридичних осіб, які забезпечують реальну компенсацію збитків внаслідок нещасних випадків, природних явищ, техногенних катастроф, аварій та подій, а також захист від потенційних небезпек [15].

Операція вкладення грошей у страхові компанії вважається безпечною. Як відомо, такі компанії перебувають під пильною увагою державних органів. Результатом такого контролю є консервативний розподіл коштів страхових компаній [46].

Страховий ринок – це сегмент фінансового ринку, який генерує попит та пропозицію на страхові послуги та пов'язані з ними фінансові потоки, які тією чи іншою мірою використовуються домашніми господарствами та нефінансовими корпораціями, банками та державними установами. Універсальність страхування визначає прямий зв'язок страхового ринку з фінансами підприємств та населення, банківською системою та державним бюджетом. Між власниками полісів та споживачами страхових послуг існують стабільні фінансові потоки. У них є страховий ринок з валютним ринком та цінними паперами, банківська система, де страхові компанії розміщують страхові резерви та інші джерела інвестицій [15]. Здійснення діяльності страхових компаній пов'язане з відрахуваннями до державного та місцевих бюджетів, позабюджетних державних фондів.

Основна мета страхування як спеціалізованого сектору економіки – це створення ефективної системи страхового захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб, яка передбачає нанесення реальних збитків внаслідок різних видів діяльності, непередбачених та природних. події, техногенні катастрофи, стихійні лиха тощо, а також створення безпечного та стабільного середовища для економічного зростання [26].

При цьому унікальність механізму страхування полягає в тому, що він може не лише виконувати функцію захисту майнових інтересів компаній та громадян, а й вирішувати багато макроекономічних проблем держави.

У ринковій економіці страхування відіграє роль одного із стратегічних секторів економіки, оскільки:

- знижує навантаження на видаткову частину бюджету;
- система страхування компенсує збитки, заподіяні державі, компаніям, громадянам внаслідок стихійних лих та техногенних катастроф, тим самим звільняючи державу від виплат, створюючи можливість спрямувати вивільнені кошти до соціальних та інших важливих державних програм;
- сприяє соціально-економічній стабільності у суспільстві як складова частина системи соціального захисту за рахунок впровадження соціально значущих видів страхування;
- суттєво впливає на зміцнення фінансової системи країни, оскільки є найбільш гнучким, стабільним і надійним внутрішнім джерелом інвестицій в економіку [52, с.224].

Страхова компанія є комерційним підприємством, вона прагне убезпечити себе від збитків та отримувати прибуток. Тому страхові компанії чітко та жорстко обумовлюють умови договору страхування. Адже суть страхування полягає в тому, що за спеціально укладеним договором передається ризик від підприємства чи фізичної особи до страхової компанії. Інакше кажучи, страховик – страхова

компанія, приймає ризик від страхувальника (підприємства чи посадової особи) [17].

Страхові компанії мають бути націлені на розробку та реалізацію заходів щодо задоволення потреб у страховому захисті населення з максимальною ефективністю та стабільністю, оскільки від результативної діяльності страхових компаній залежить ефективний розвиток усієї економіки країни в цілому.

Страхові компанії в країнах з розвинутою ринковою економікою виконують такі функції:

- підвищення рівня життя пенсіонерів;
- підвищення впевненості у завтрашньому дні;
- надання додаткових соціальних гарантій на випадок тимчасової або постійної непрацездатності, втрати годувальника тощо;
- нагромадження пенсійних накопичень для вкладень в економіку;
- усунення залежності (залежності);
- зниження податкового навантаження на компанії [17].

Отже, страхові компанії виконують важливу роль на страховому ринку, надаючи різноманітні послуги і функції для захисту індивідів, підприємств та інших компаній від ризиків і фінансових збитків.

1.2. Особливості інвестиційної діяльності страхових компаній

Страхування є системою фінансово-економічних відносин, що забезпечує реалізацію трьох взаємопов'язаних функцій, що передбачають:

- 1) утворення спеціального фонду коштів, що формується на основі внесків фізичних та юридичних осіб;
- 2) здійснення інвестування власних та залучених коштів;

3) застосування спеціального фонду для забезпечення захисту інтересів майнового характеру при впливі несприятливих явищ та стихійних лих, а також з метою здійснення допомоги громадянам при виникненні в їхньому житті різноманітних подій [15].

При цьому важливо зазначити, що система страхування передбачає незалежне функціонування і самостійну реалізацію вищезгаданих функцій, не передбачаючи будь-якої підпорядкованості будь-яким фінансово-економічним інститутам. Особливої актуальності незалежне функціонування набуває у процесі реалізації функції інвестування коштів, що виступає предметом аналізу справжньої роботи, що передбачає дослідження питання підвищення якості функціонування страхових компаній на основі вдосконалення їх інвестиційної діяльності.

Загалом джерела, як є основою інвестиційної діяльності страховиків, можна визначити як оборот фінансових ресурсів, який забезпечує здійснення різних напрямів функціонування страхових компаній (рис.1.2).

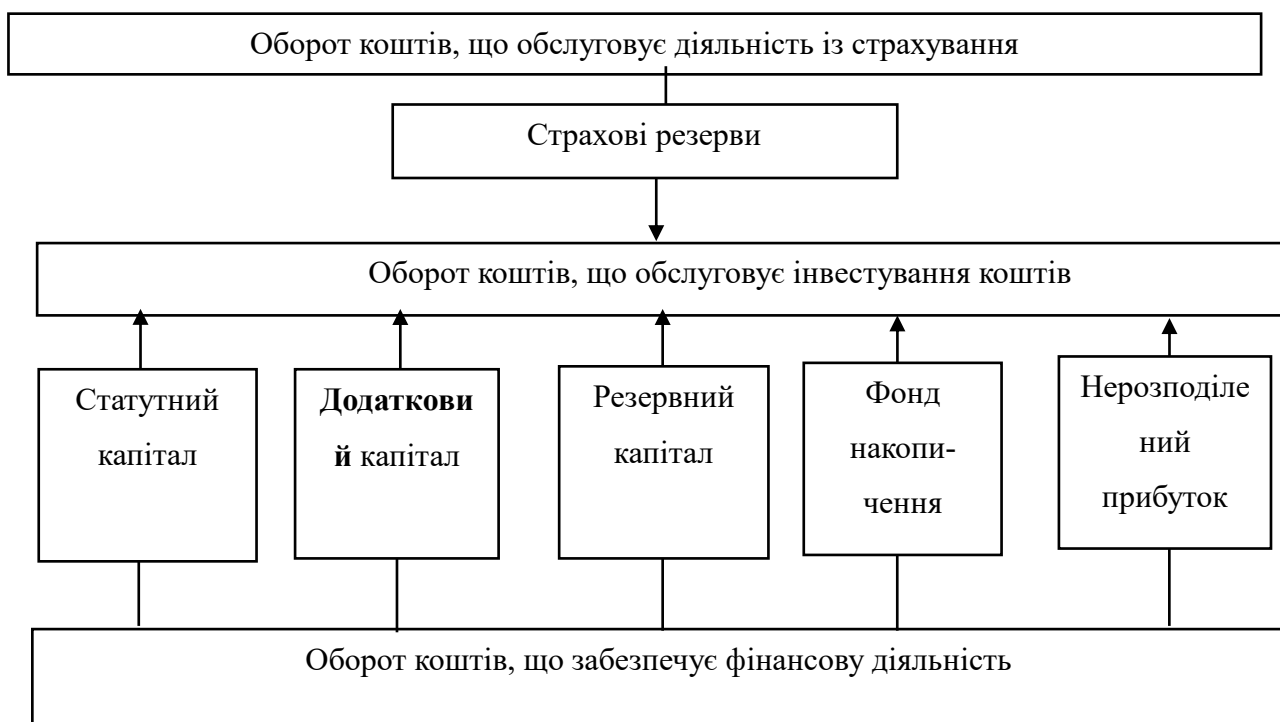

Рисунок 1.2 – Джерела інвестиційної діяльності страхової компанії

Джерело: складено автором на основі [10; 21;23;36;43]

У процесі аналізу співвідношення, що характеризує основні складові інвестиційних ресурсів страховика (власні кошти та страхові резерви), можна простежити низку причин закономірного характеру. Інвестиційна діяльність є додатковим джерелом доходу для страховика та заснована на вкладенні та розміщенні тимчасово вільних коштів страховика [24].

Отже, основними елементами інвестиційного потенціалу страховика чи тимчасово вільними коштами є, кошти страхових резервів страховика та кошти (капітал) страховика. Прибуток, отриманий від інвестування тимчасово вільних коштів (інвестування власних коштів та коштів страхових резервів), дозволить страховику збільшити загальний прибуток від роботи у звітному періоді, надасть можливість покращити показники платоспроможності та надасть додаткові ресурси для покриття не лише основних страхових зобов'язань (виплата страхового відшкодування), але й покриття непередбачених витрат. Інакше кажучи, інвестування власні кошти та коштів страхових резервів є значною частиною функціонування страхової компанії і є джерелом отримання прибутку страхової компанії, як і раніше, що інвестиційна діяльність страховика носить підлеглий характер стосовно страхової діяльності [15].

Процес інвестування власні кошти і коштів страхових резервів, і навіть отримання доходу від цього процесу можна розділити такі основні етапи:

1. Розрахунок (формування) інвестиційного потенціалу. Цей етап полягає у формуванні та виділенні тимчасово вільних коштів (коштів страхових резервів та власних коштів), які будуть інвестовані страховиком.

2. Вибір активів, дозволених для інвестування коштів страхових резервів та власних коштів. На цьому етапі страховик відбирає активи, які будуть інвестовані тимчасово вільні кошти. Цей вибір відбувається на основі принципів диверсифікації, ліквідності, повернення та прибутковості.

3. Визначення можливої вартості активів, дозволених для інвестування коштів страхових резервів та власних коштів. Відповідно до законодавства, при

інвестуванні тимчасово вільних коштів мають дотримуватися умови структурних співвідношень та обсягу інвестиційного потенціалу.

4. Придбання активів, дозволених та відібраних для інвестування тимчасово вільних коштів.

5. Отримання прибутку від інвестиційної діяльності [64].

Для нових, молодих компаній, що недавно вийшли на страховий ринок, базою для здійснення інвестицій є статутний капітал. У міру розвитку кількості та обсягів операцій зі страхування акцент у здійсненні інвестування починає зміщуватися від статутного капіталу до страхових резервів, які надалі починають виступати основою для формування ресурсів інвестування. Слід констатувати, що функція страхових компаній, пов'язана з інвестуванням, має об'єктивний характер, що обумовлено наявністю та акумуляцією джерел інвестиційних ресурсів у будь-якому з грошових потоків, що обслуговують функціонування страхової компанії, що обумовлює закономірний характер здійснення інвестиційної діяльності в рамках страхового бізнесу [15].

Так, саме значна частка прибутку від інвестування у загальній структурі прибутку компанії дозволяє закордонним страховикам успішно функціонувати та конкурувати ринку страхових послуг, часом компенсуючи серйозні збитки від діяльності зі страхування доходами від капіталовкладень.

Дослідження структури валового прибутку страхових компаній дозволяє констатувати, що позитивний фінансовий результат найчастіше формується за рахунок здійснення інвестиційної діяльності, а відсутність доходу від страхових операцій у вітчизняних страховиків дозволяє говорити про присутність цієї тенденції та на російському ринку страхування [4].

Необхідно, крім того, звернути увагу і на той факт, що у складі валового прибутку вітчизняних компаній, що функціонують на ринку страхових послуг, можна спостерігати велику частку доходів від інших операцій: від продажу матеріальних цінностей та основних фондів та до здачі майна компанії в оренду та ін. Однак, виходячи з досвіду страхових компаній, що функціонують за кордоном,

можна припустити подальше зниження відсоткового співвідношення даного типу операцій у структурі валового прибутку компаній та формуванні її, насамперед, за рахунок здійснення інвестиційних вкладень, що забезпечують підвищення якості функціонування страховиків.

Таким чином, очевидно, що інвестиційна діяльність безпосередньо пов'язана із забезпеченням стійкого фінансового стану страхових компаній та своєчасно прийнята та успішно реалізована інвестиційна політика та інвестиційна стратегія виступає запорукою збільшення високої платоспроможності та прибутку компанії в майбутньому. Це свідчить, передусім, у тому, що інвестування тимчасово вільних фінансових ресурсів страхових компаній виступає однією з найважливіших умов підвищення якості, стійкості та результативності функціонування страховиків над ринком страхових послуг [5].

Страховики у своїй інвестиційній діяльності обмежені політикою мегарегулятора, яка спрямована на досягнення ліквідності та надійності інвестиційного портфеля. Основними положеннями цієї політики є:

- підтримка банківського сектора;
- захист капіталу страховика шляхом диверсифікації активів;
- розміщення капіталу в низькоризикові активи;
- стимулювання розвитку державного фінансового сектора.

Тому мала ймовірність того, що інвестиційна діяльність страховиків може будуватися на економічній доцільності інвестицій. У такій інвестиційно-правовій структурі, де рівень прибутковості страховика найчастіше не перевищує темпу інфляції, інвестиційна політика може будуватися лише з метою побічних вигод, а саме: отримання зустрічного бізнес-об'єкта інвестування, наприклад заставне страхування при розміщенні резервів у банківські депозити, або для виконання встановлених нормативів, відхилення від яких загрожує відкликанням ліцензії на провадження діяльності, доступ до клієнтів банків з метою кредитного страхування, пропозиції своїх страхових програм тощо. Однак цих обмежень неможливо уникнути через особливу роль страхових компаній як гарантів

стабільності інших учасників ринку. Неминуча суперечність між інтересами комерційних страховиків та інтересами державного регулювання може бути подолана шляхом оптимізації формування інвестиційного портфеля в рамках заданих напрямків [1].

Розглянемо принципи розміщення страхових резервів страховика (рис.1.3).

Розвиток інвестиційної діяльності страховиків залежить від зовнішніх та внутрішніх факторів впливу. Найбільш важливими зовнішніми факторами впливу є продуктивність державного регулювання економіки, стійкість економічного прогресу, просування фондового ринку, існування міцних фондових коштів, а також покращення ринку страхових послуг.

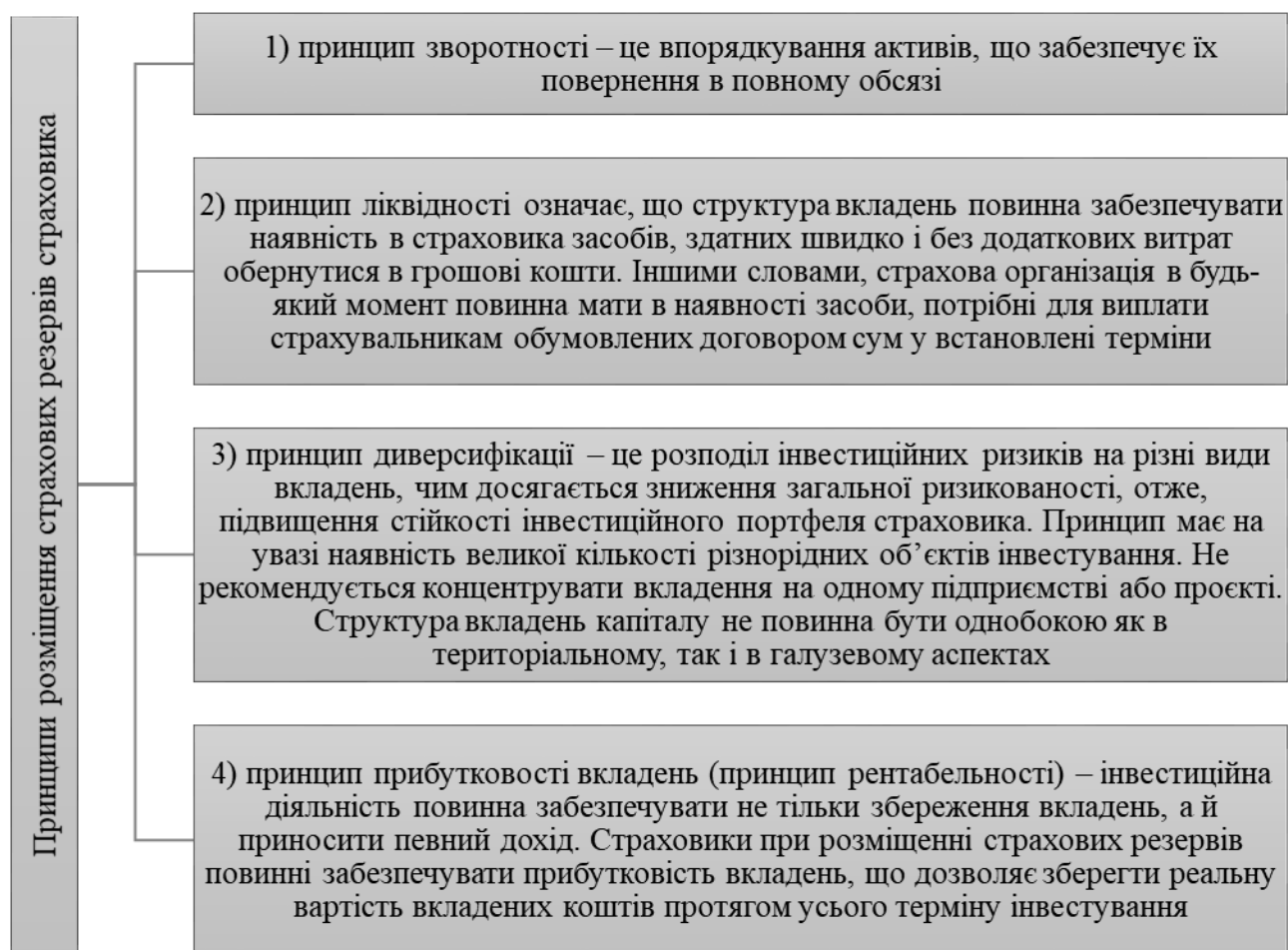

Рисунок 1.3 – Принципи розміщення страхових резервів страховика

Джерело: складено автором на основі [10; 21;23;36;43]

Серед внутрішніх факторів впливу найбільш яскраво виділяють капіталізацію страхового ринку, розмір накопичених запасів, терміни розпорядження ними, а також структура та величина страхового портфеля за видами страхування, рентабельність фінансового планування, досвідчених працівників, знання ринку та технологічних можливостей [55].

Необхідно сказати, що в розвиток інвестиційної діяльності страховиків позитивний внесок роблять такі фактори: зміна страхових премій; розвиток довгострокових видів страхування; динаміка страхових запасів; нарощення власного капіталу; концентрація капіталу страхової галузі; взаємодія банківського та страхового секторів.

Отже, страхові премії є найголовнішим видом доходу страхових організацій, саме вони становлять основу формування страхових запасів. Страховики, які займаються обов'язковим страхуванням, виконують переважно соціальну функцію, і з цього інвестиційна діяльність їм немає особливого значення.

1.3. Нормативно-правове регулювання діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку України

Діяльність страхових компаній на інвестиційному ринку України регулюється низкою нормативно-правових актів. Основними документами, які встановлюють правила для страхових компаній в сфері інвестицій, є наступні (рис.1.4).

Рисунок 1.4 – Основні нормативно-правові акти, які встановлюють правила для страхових компаній в сфері інвестицій

Джерело: складено автором на основі [1;2;3;7;8]

Закон України «Про страхування», який встановлює загальні принципи та вимоги до діяльності страхових компаній, включаючи їх інвестиційну діяльність. Він регулює правила і обмеження щодо розміщення коштів страховиків, ведення інвестиційного портфелю та управління ризиками [1].

Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» встановлює правила і принципи здійснення фінансових послуг, включаючи страхування. Цей закон має на меті забезпечення фінансової стійкості страхових компаній та захисту інтересів страхувальників. Він також регулює аспекти, пов'язані з інвестиційною діяльністю страхових компаній [2].

Правила щодо діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку України також визначаються Господарським кодексом України та Цивільним кодексом України.

Господарський кодекс України містить загальні норми, що стосуються ведення господарської діяльності, включаючи страхову діяльність. Він регулює питання про укладання договорів, виконання зобов'язань, правила конкуренції та інші аспекти, що стосуються діяльності страхових компаній [7]. Цивільний кодекс України встановлює правові норми, що регулюють відносини між сторонами договору страхування, зокрема відповідальність страховика перед страхувальником, порядок виплати страхового відшкодування та інші аспекти [8].

Враховуючи ці нормативно-правові акти, страхові компанії мають виконувати вимоги, пов'язані з розміщенням коштів, управлінням ризиками та іншими аспектами, які стосуються їх інвестиційної діяльності. Дотримання цих правил сприяє стабільності та надійності страхових компаній на інвестиційному ринку України.

Настанови щодо управління активами та пасивами страховиків встановлюють детальні вимоги до управління активами та пасивами страховиків, включаючи правила розміщення коштів у різних видів інвестиційних інструментів, диверсифікацію портфелю, оцінку ризиків та моніторинг фінансової стійкості.

Національна комісія встановлює нормативні акти, які деталізують правила та обмеження для інвестиційної діяльності страхових компаній. Ці нормативи включають вимоги до розміщення активів, ліквідності, капіталовкладень, фінансової звітності та інші аспекти [58].

Постанови та інструкції Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку містять правила щодо розміщення інвестицій страхових компаній на фондовому ринку та в інші інвестиційні інструменти. Вони встановлюють вимоги до ліцензування, звітності, дисклозур та інші важливі аспекти.

Україна також враховує міжнародні стандарти фінансової звітності, зокрема стандарти МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності) та СОУ (Стандарти обліку України), у сфері страхування та інвестиційної діяльності страхових компаній [22].

У світлі євроінтеграційних процесів, важливо оцінити рівень забезпечення інвестиційної привабливості українського ринку фінансових послуг, зокрема страхового ринку. Основним документом міжнародного рівня, що регулює пруденційний нагляд у європейському страховому секторі, є Директива Європейського Парламенту та Ради № 2009/138/ЄС від 25 листопада 2009 року, відома як Solvency II. Цей законодавчий акт спрямований на гармонізацію процедур у страхуванні та перестраховуванні.

Україна повинна адаптувати своє внутрішнє законодавство щодо регулювання страхового ринку до вимог Європейського Союзу. У цьому контексті важливо прийняття Концепції запровадження пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами та розвиток системи пруденційного нагляду за ними. Крім того, необхідно реформування системи нагляду за страховою діяльністю, щоб відповідати вимогам ЄС, а також привести національний страховий ринок до вимог європейських директив, зокрема Solvency II.

Перспектива інтеграції страхового ринку України до єдиного європейського страхового простору передбачає адаптацію національної системи нагляду до європейських стандартів, класифікацію видів страхової діяльності та впровадження оцінки інвестиційного ризику для суб'єктів страхового ринку. Запровадження Solvency II спрямоване на забезпечення захищеності страхувальників в ЄС і вимагає оцінки ризиків, яка впливає на необхідний капітал страхових компаній.

Оскільки 24 лютого 2022 року в Україні почалась повномасштабна війна, то було введено воєнний стан відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану». Даний закон впливає на діяльність страхових компаній на

інвестиційному ринку в умовах воєнного стану. Згідно з цим законом, воєнний стан вводиться у разі збройної агресії або загрози нападу, коли ставиться під загрозу державна незалежність України та її територіальна цілісність. Під час воєнного стану, введеного відповідно до цього закону, можуть бути обмежені конституційні права і свободи людини і громадянина, а також права і законні інтереси юридичних осіб. Такі обмеження є тимчасовими і зумовлені загрозою, яка виникла [3].

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» не є підставою для звільнення страхових компаній від виконання своїх зобов'язань навіть у воєнний стан. Згідно з аналізом страхового права України, страхові компанії повинні продовжувати свою діяльність навіть в умовах воєнного стану [3].

Однак, враховуючи специфіку воєнного стану, реалізація страхових процедур може стати складнішою з точки зору змісту і часу. Тим не менш, страхове законодавство України створює достатні підстави для подальшого розвитку страхування, включаючи інвестиційний аспект.

Однією з перспектив є залучення страхових компаній до інвестиційних можливостей через розвиток загальнообов'язкового медичного страхування. Увага держави до цього напрямку може привести до забезпечення конституційних прав громадян на охорону здоров'я, а також створити інвестиційний потенціал для відновлення національної мережі медичних та аптечних закладів, пошкоджених війною.

Таким чином, Закон України «Про правовий режим воєнного стану» впливає на діяльність страхових компаній на інвестиційному ринку, ускладнюючи реалізацію процедур, проте страхове законодавство створює підстави для подальшого розвитку страхування, зокрема за рахунок інвестиційного потенціалу у сфері загальнообов'язкового медичного страхування [3].

Отже, нормативно-правові акти, які встановлюють правила для страхових компаній в сфері інвестицій, спрямовані на забезпечення фінансової стійкості страхових компаній, захист інтересів страхувальників та забезпечення розвитку

ефективного та відповідального інвестиційного процесу. До даних нормативно-правових актів належать Закон України «Про страхування», Закон України «Про правовий режим воєнного стану», Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Настанови щодо управління активами та пасивами страховиків, Нормативи Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах ринків фінансових послуг, Постанови та інструкції Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та міжнародні стандарти фінансової звітності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз динаміки фінансових показників страхових компаній на інвестиційному ринку України

Аналіз фінансових показників страхових компаній на інвестиційному ринку України включає оцінку таких ключових показників, як обсяги активів, дохідність, ліквідність та капіталовкладення. Порівняння цих показників протягом певного періоду дозволяє зробити висновки про ефективність та стійкість діяльності страхових компаній на ринку.

Зазначимо, що з 2018 по 2022 рік суттєво знизилась кількість страхових компаній (рис.2.1).

Рисунок 2.1 – Динаміка страхових компаній в 2018-2022 роках

Джерело: складено автором за даними [40]

Скорочення кількості страхових компаній на українському ринку на 153 за 5 років обумовлене втратою ліцензії, посилення нагляду з боку регулятора, порушенням нормативних вимог, недосягненням встановлених показників ефективності та іншими факторами.

Структура страхового портфелю страхових компаній за видами надання послуг за даними 2022 року наведено на рис.2.2.

Рисунок 2.2 – Структура страхового портфелю страхових компаній в 2022 році, %

Джерело: складено автором за даними [40]

За даними рис.2.2 можна зробити такі висновки, що в 2022 році внаслідок війни в країні зросла частка автострахування з 36% до 44% (ОСЦПВ, Зелена карта, КАСКО) в портфелі страхових компаній. Дані види страхування стосуються страхування автомобілів. Щодо особових видів страхування (до яких відносяться медичне страхування (ДМС), страхування від нещасних випадків та страхування життя), то їх частка склала 31% від загального обсягу страхових премій. Інші види страхування складають 15%, медичне страхування складає 14%, страхування життя складає 13%.

Окрім того, в 2022 році в умовах воєнного стану страхові компанії розробили програми страхування військових ризиків (дод. А). На кінець 2022 року на українському страховому ринку приблизно десять компаній пропонували страхові продукти, що охоплюють військові ризики. Серед цих компаній можна відзначити ARX, «Метлайф», ІНГО, «Універсальна», «Княжа Vienna Insurance Group», СГ ТАС та ВУСО.

Динаміка активів страхових компаній України в 2018-2022 роках зображено на рис.2.3.

Рисунок 2.3 – Динаміка активів страхових компаній в 2018-2022 роках, млрд.грн.

Джерело: складено автором за даними [40]

З рис.2.3 бачимо, що обсяг активів компаній non-life знизився на 2,2 млрд.грн.(4,41%), а обсяг активів компаній life виріс на 4,9 млрд.грн.(36,12%). На такі зміни вплинув такий фактор як війна в країні, яка посилила ризики втрати майна, загрози життю та здоров'я населення.

Розглянемо структуру активів страхових компаній в 2018-2022 роках (рис.2.4).

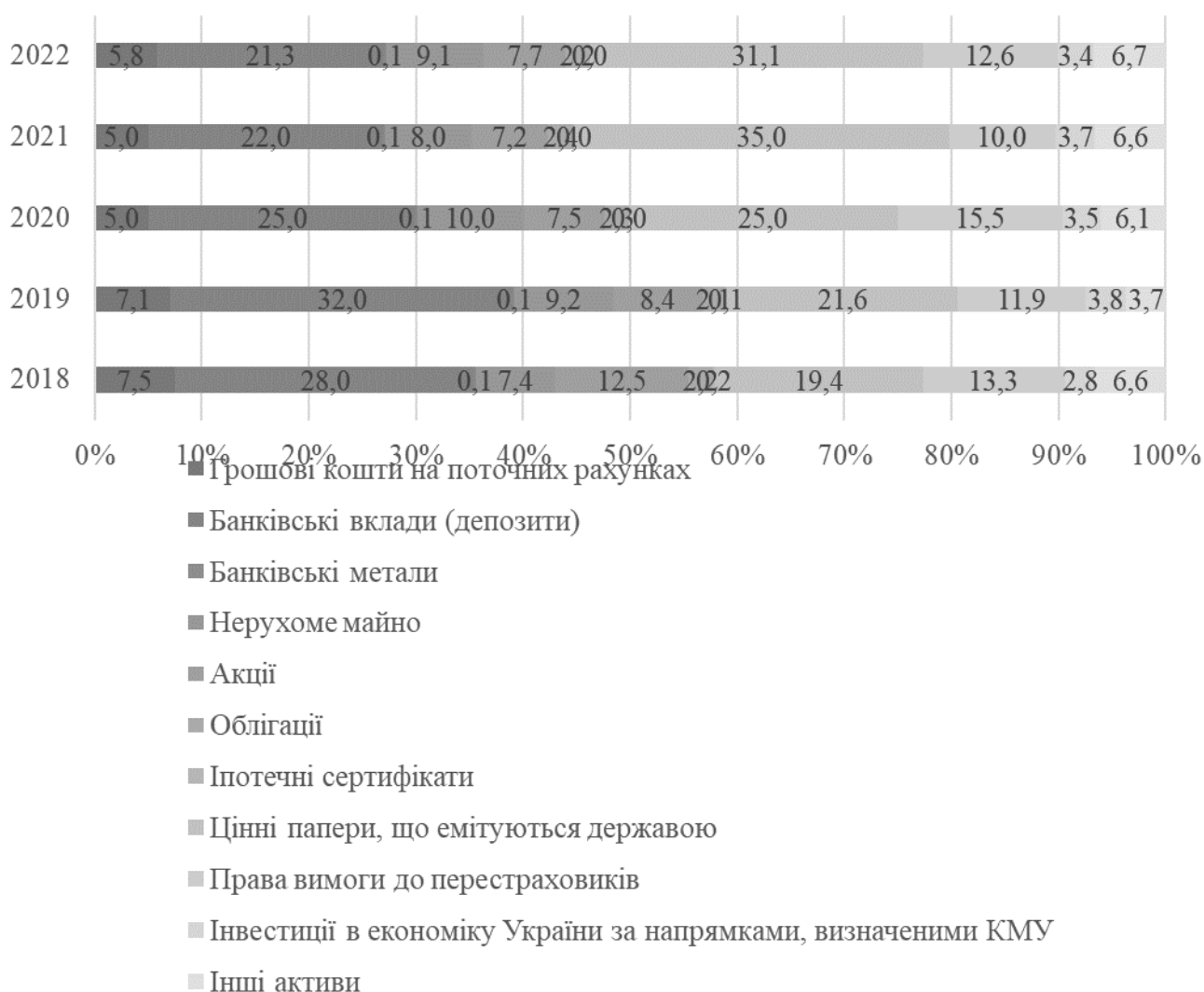

Рисунок 2.4 – Структура активів страхових компаній в 2018-2022 роках, %

Джерело: складено автором за даними [40]

Найбільшу частку активів страхових компаній, станом на кінець 2022 року склали цінні папери – 31,1%, банківські вклади (депозити) – 21,3%, права вимоги до перестраховиків – 12,6%, а частки інших активів менші 10%.

Розглянемо динаміку страхових валових премій та валових страхових виплат в 2018-2022 роках (рис.2.5).

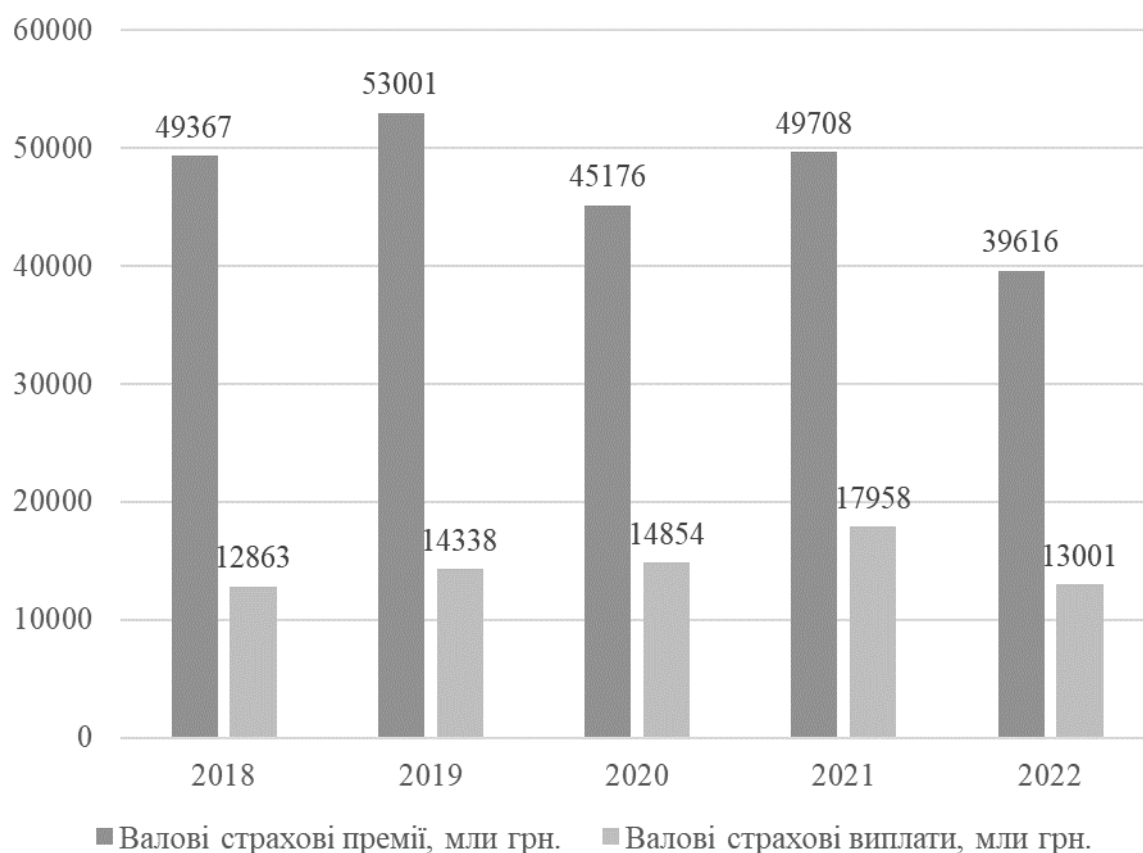

Рисунок 2.5 – Динаміка страхових валових премій та валових страхових виплат в 2018-2022 роках, млн.грн.

Джерело: складено автором за даними [40]

Як бачимо, страхові премії перевищують страхові виплати, при цьому обсяг валових страхових премій за 5 років знизився на 8 751 млн.грн. (19,75%), а обсяг валових страхових виплат виріс на 138 млн.грн. (1,07%). Така динаміка пов'язана з економічною кризою та війною в країні, так як в 2022 році спостерігаються найменший обсяг страхових премій. Окрім такого фактору, як недовіра з боку населення, вплинуло і те, що в умовах війни багатьом людям було не до страхування. Розглянемо обсяг укладених договорів страхування в 2018-2022 роках на рис.2.6.

Рисунок 2.6 – Динаміка укладених договорів страхування в 2018-2022 роках, тис.од.

Джерело: складено автором за даними [40]

З рис.2.5 бачимо, до з 2018 по 2021 рік кількість договорів зростала щорічно та досягла 131 562 тис.од, а в 2022 році знизилась до 88102 тис.од. Зауважимо, що частина страхових компаній в 2022 році припинила діяльність через війну, неможливість працювати на окупованих територіях, погіршення фінансового стану. В 2022 році відносно 2021 року кількість укладених договорів знизилась на 33%.

Проаналізуємо такі показники як рівень валових виплат та показник проникнення (рис.2.7).

Показник проникнення страхування в 2018-2021 роках свідчить про дуже низький рівень розвитку ринку страхування України (дані за 2022 рік відсутні) відносно показників розвинутих країн (6,1%). Рівень валових виплат виріс з 26,06% до 32,82%, однак найвищим був у 2021 році – 36,13%.

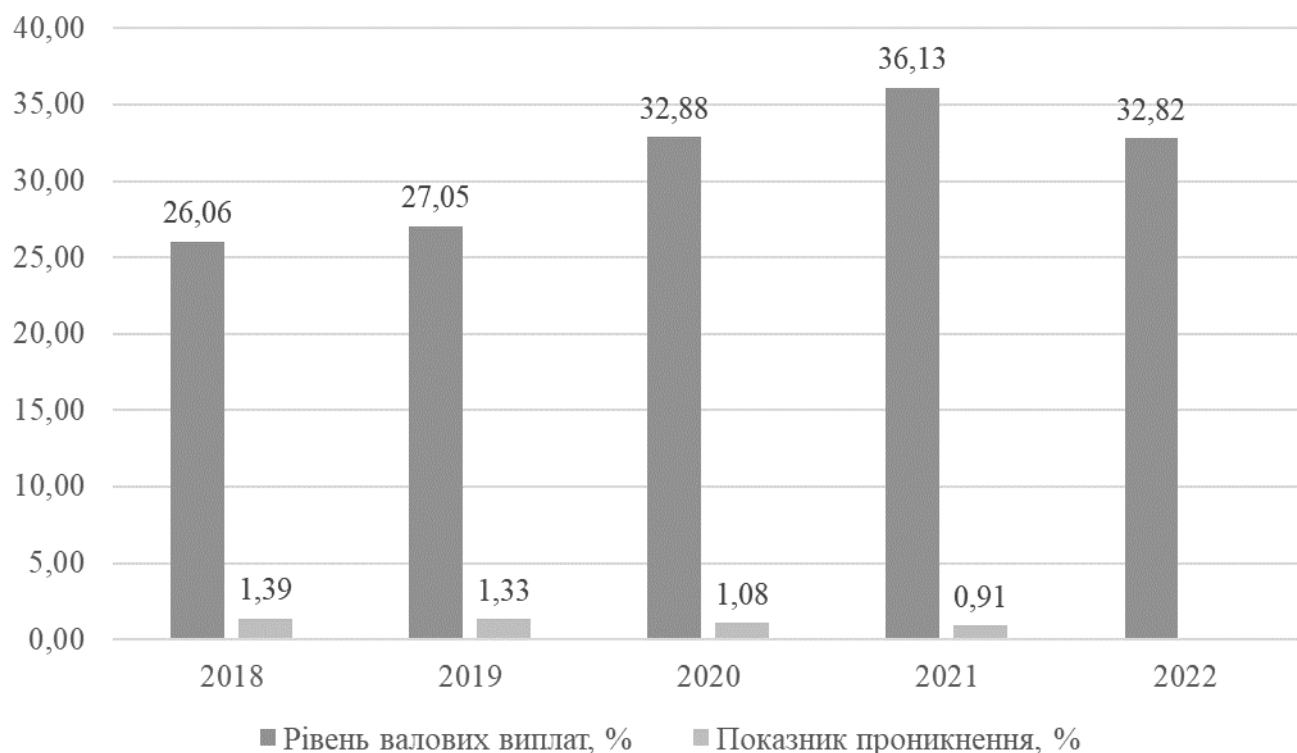

Рисунок 2.7 – Динаміка укладених договорів страхування в 2018-2022 роках, тис.од.

Джерело: складено автором за даними [40]

Отже, кількість страхових компаній з 2018 по 2022 рік скоротилась та склала 128, з яких 13 компаній зі страхування життя. В 2022 році внаслідок війни в країні зросла частка автострахування з 36% до 44% (ОСЦПВ, Зелена карта, КАСКО) в портфелі страхових компаній. Окрім того, з'явилися нові послуги страхування військових ризиків. З 2018 по 2022 рік активи компаній non-life знизились на 2,2 млрд.грн.(4,41%), активів компаній life зпросли на 4,9 млрд.грн.(36,12%). Найбільшу частку активів страхових компаній, станом на кінець 2022 року склали цінні папери – 31,1%, банківські вклади (депозити) – 21,3%, права вимоги до перестраховиків – 12,6%, а частки інших активів менші 10%. За останніх 5 років обсяг валових страхових премій знизився на 8 751 млн.грн. (19,75%), а обсяг валових страхових виплат виріс на 138 млн.грн. (1,07%). Показник проникнення страхування в 2018-2021 роках свідчить про дуже низький рівень розвитку ринку страхування України. Загалом, можна зробити

висновок, що в 2022 році показники діяльності страхових компаній суттєво погіршились. Тому необхідно оцінити ризики, пов'язаних з інвестиційною діяльністю страхових компаній України.

2.2. Оцінка ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю страхових компаній України

Основні ризики, пов'язані з інвестиційною діяльністю страхових компаній України, включають: кредитний ризик, ринковий ризик, фінансові ризики, правові ризики, інфляційний ризик та інші.

Кредитні ризики виникають через зміну відсоткових ставок, які залежать від курсу облікової ставки НБУ. Динаміка облікової ставки НБУ в 2018-2022 наведена на рис.2.8.

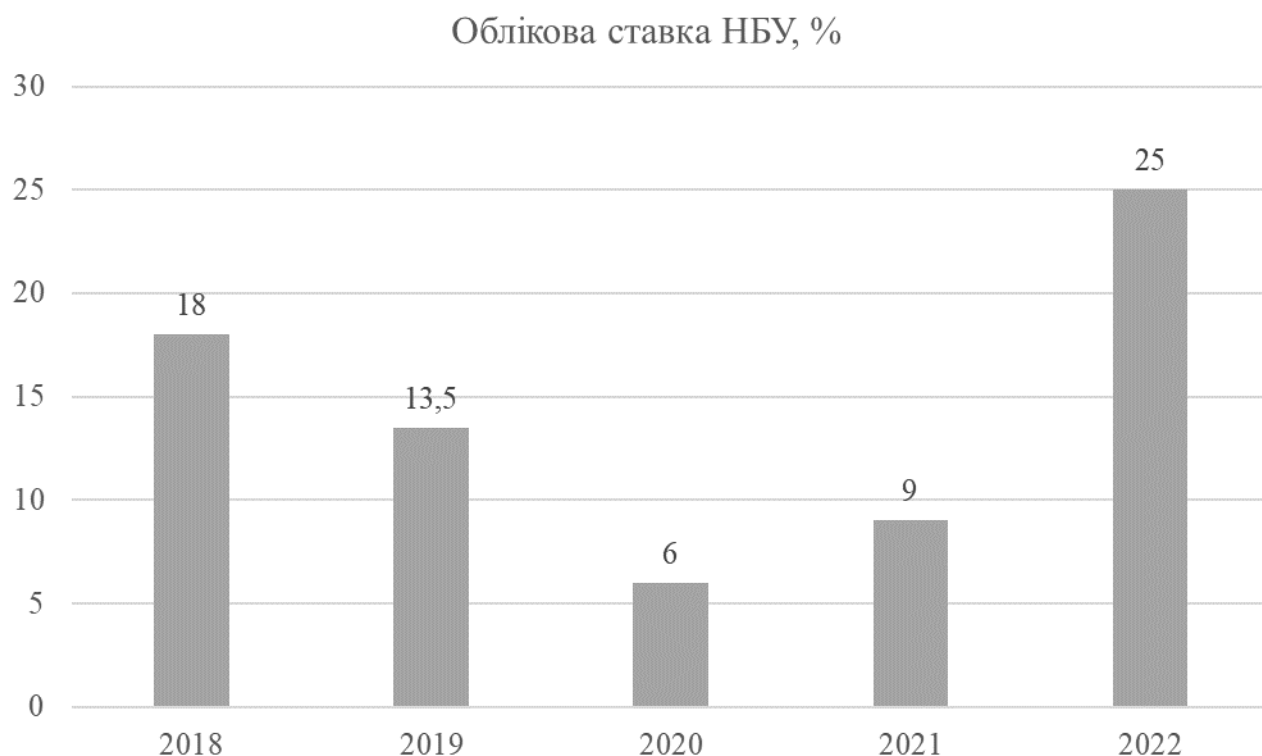

Рисунок 2.8 – Динаміка облікової ставки НБУ в 2018-2022 р.р, %

Джерело: складено автором за даними [38]

Зростання облікової ставки НБУ в 2021 році до 9% та в 2022 році до 25%. Така тенденція сприяє зниженню доходності інвестицій страхових компаній, особливо таких, які вони мають значну частку вкладень у фінансові інструменти з фіксованою відсотковою ставкою. Зниження доходності в подальшому може вплинути на прибутковість і фінансову стійкість страхових компаній. Через зростання облікової ставки НБУ зростає кредитний ризик на інвестиційному ринку.

Інфляційний ризик обумовлений темпами росту інфляції в Україні в 2018-2022 роках (рис.2.9).

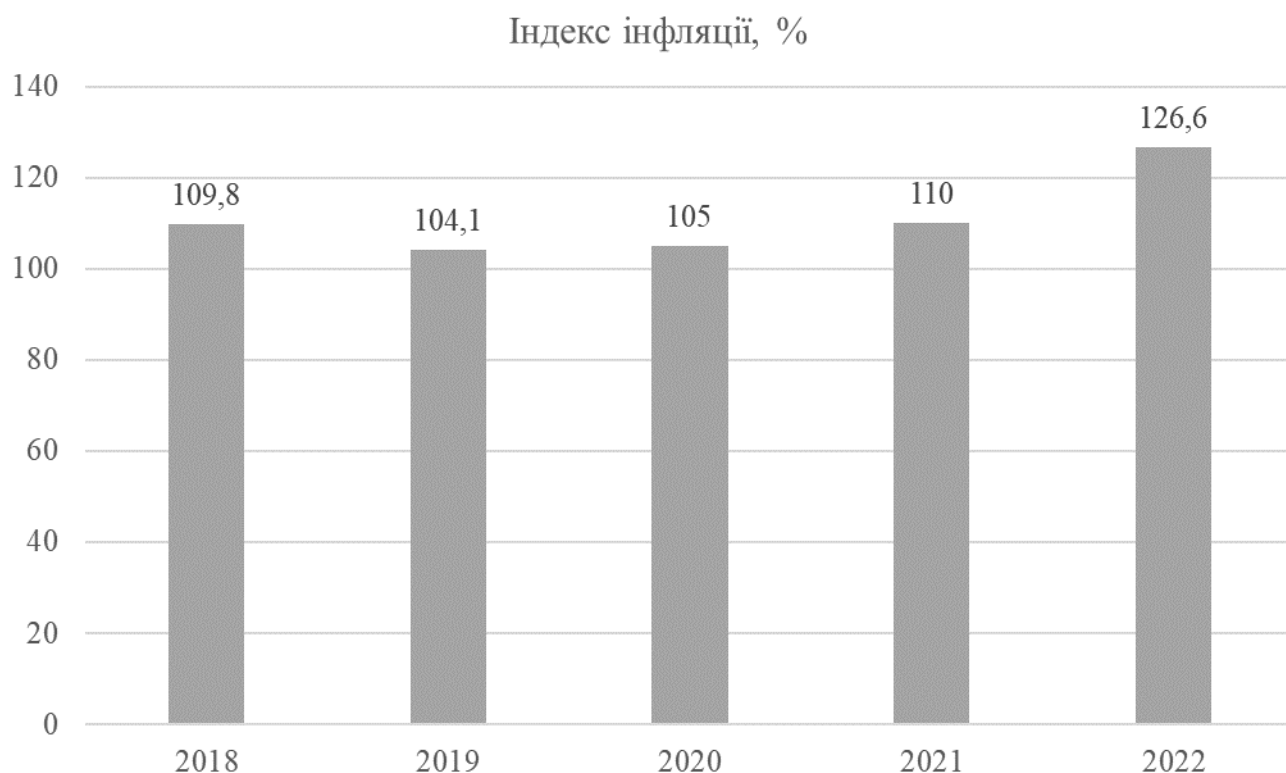

Рисунок 2.9 – Динаміка темпу інфляції в Україні в 2015-2020 роках, %

Джерело: складено автором за даними [39]

Темп інфляції знижувався з 109,8% в 2018 році до 105% в 2020 році та зростав до 126,6%. Зростання темпу інфляції впливає на реальну вартість фінансових активів страхових компаній. Страхові компанії змушені збільшувати

премії або страхові внески через підвищення цін на ліки (у разі медичного страхування), автомобілі та їх ремонт (в сфері страхування авто) тощо.

Проаналізуємо інвестиційні ризики розглянувши ставки депозитів в іноземній та національній валюті в 2018-2020 роках (рис.2.100).

Рисунок 2.10 – Ставки депозитів в іноземній та національній валюті в 2018-2022 роках, %

Джерело: складено автором за даними [39]

Ставка на депозитні вклади в національній валюті з 2018 по 2022 рік знизилась з 13,44% до 6%, а ставка на вклади в іноземній валюті знизилась з 0,96% до 0,74%.

Серед ризиків політичного характеру, які впливають на діяльність страхових компаній є війна в країні, яка збільшила кількість ризиків. Через введення воєнного стану в країні діє особливий правовий режим. Суттєво зросли ризики для життя та здоров'я людини, її майна, що посилює ризики і для страхових компаній. Окрім того, через війну в країні платоспроможність клієнтів

страхових компаній знизилась. Ще один ризик, до якого призвела війна, це втрата кваліфікованого персоналу, оскільки частина людей покинула країну через війну, а частина персоналу була призвана до лав ЗСУ.

Окрім того, існують демографічні ризики, які в 2018-2022 роках мали негативний вплив на діяльність страхових компаній (рис.2.11).

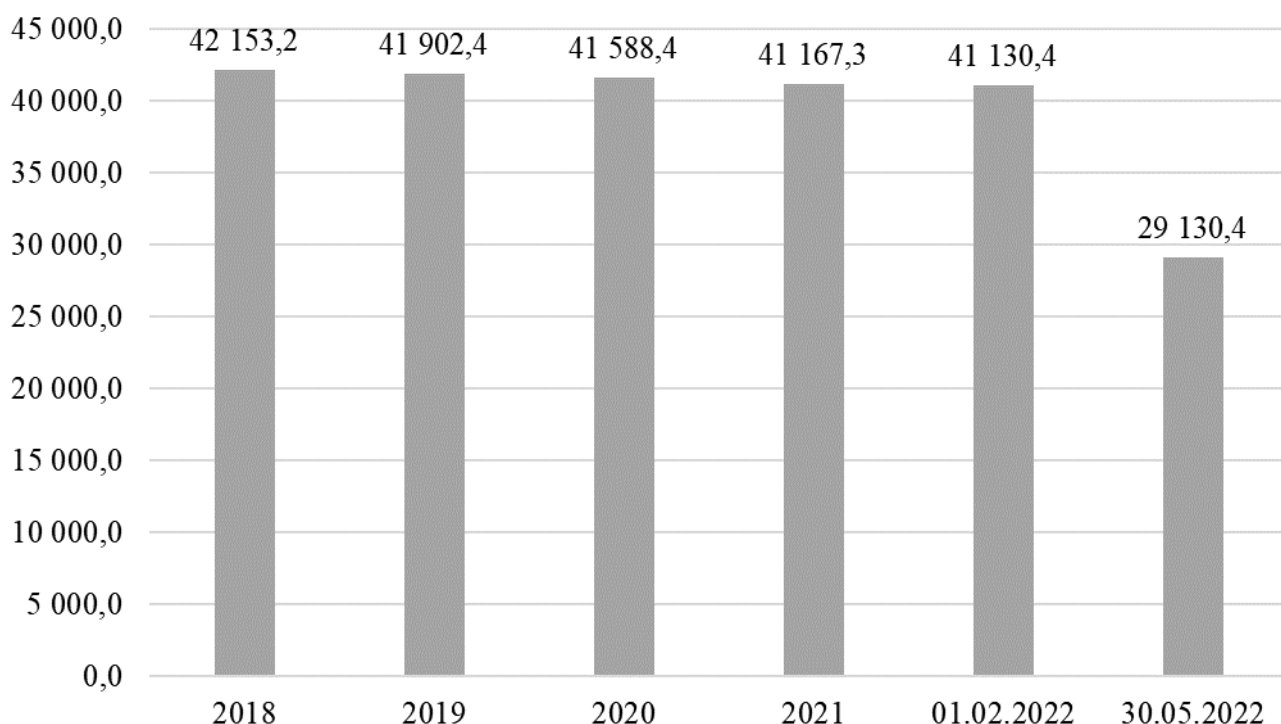

Рисунок 2.11 – Динаміка чисельності населення України в 2018-2022 роках, тис.осіб

Джерело: складено автором за даними [39]

Точних даних щодо чисельності населення на кінець 2022 року немає, однак станом на 30.05.2022 року уряд називав цифру 29 130,4 тис.осіб. Це означає, що ймовірно, на кінець 2022 року чисельність населення скоротилась на 30-35% та проводить скорочуватись через міграцію населення з окупованих територій або територій, де ведуться бойові дії. Зниження чисельності населення призводить до зниження доходів страхових компаній (так як зменшується кількість клієнтів).

Страхові компанії в Україні на кінець 2022 року стикаються з правовими ризиками, які включають можливість порушення або недотримання вимог

нормативно-правових актів. Ці ризики можуть виникнути внаслідок корумпованості у правоохоронних та судових системах, а також змін у законодавстві. Такі правові ризики можуть мати наслідки для страхових компаній, включаючи сплату штрафних санкцій та адміністративних стягнень, погіршення репутації та обмеження можливостей розвитку. Деякі норми законодавчої бази, зокрема щодо участі банків та страхових компаній в пенсійному накопиченні, можуть бути неоднозначними та спричиняти правові неузгодженості. Крім того, правові ризики також можуть виникати через нерозвинуте, суперечливе та недосконале законодавство. Часті зміни положень та норм щодо функціонування страхового ринку можуть створювати нестабільність та невизначеність для страхових компаній. Усі ці фактори підвищують правові ризики, з якими страхові компанії зіштовхуються на інвестиційному ринку України. Вони вимагають від компаній постійного оновлення та відстеження змін у законодавстві та забезпечення відповідності всіх дій вимогам нормативно-правового середовища.

Отже, станом на кінець 2022 року для страхових компаній існує значна кількість ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю страхових компаній України. В період з 2018 по 2022 рік зросли інвестиційні ризики, процентні ризики, демографічні ризики, політичні ризики, правові ризики існували протягом всього періоду 2020-2022 років. Зважаючи на це, можна сказати, що ступінь ризиків інвестиційної діяльності страхових компаній зросли, а тому необхідно приділяти увагу розробці ефективних інвестиційних стратегій.

2.3 Аналіз інвестиційної стратегії страхових компаній

Страхова діяльність в Україні здійснюється за умови сплаченого статутного капіталу в розмірі не нижче за встановлені законодавством нормативи, що дозволяє забезпечити присутність фінансово стійких страхових компаній на ринку.

Таким чином, забезпечується фінансова гарантія виконання зобов'язань за договором страхування і лише за виконання цих вимог страхова компанія може займатися інвестиційною діяльністю.

Завдання управління інвестиційним портфелем страхової компанії, що у процесі реалізації інвестиційної стратегії, є взаємозалежними і охоплюють різні аспекти інвестиційної діяльності страхової організації.

Важливим аспектом процесу управління інвестиційним портфелем страхової організації є управління інвестиційними ризиками; їх оптимізація є важливою умовою забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності у процесі здійснення інвестиційної діяльності.

Розглянемо існуючі типи інвестиційних стратегій в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Типи інвестиційних стратегій страхових компаній України

Тип стратегії	Прибутковість та ризик	Типові напрями розміщення коштів
Агресивна	Значна прибутковість і високі ризики (коефіцієнт варіації вище 25%)	Звичайні акції середніх та новостворених підприємств, спекулятивні операції на фондовому ринку
Помірно консервативна	Середня доходність із збалансованими ризиками (коефіцієнт варіації портфелю від 5 до 25%)	Облігації з фіксованим доходом та акції великих і середніх, із задовільним фінансовим станом, емітентів, менша частка -державні цінні папери та депозити
Консервативна	Прибутковість є низькою, а ризики інвестування майже відсутні (менше 5%)	Державні цінні папери, депозити в банках, банківські метали, цінні папери великих міжнародних корпорацій

Джерело: складено автором

Проаналізуємо інвестиційну стратегію страхових компаній України на прикладі ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АРКС».

Розглянемо рентабельність власного капіталу ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АРКС» в 2018-2022 роках в табл.2.2.

Таблиця 2.2 – Розрахунок рентабельності власного капіталу ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АРКС» в 2018-2022 роках

Показники	2018	2019	2020	2021	9 міс. 2022	Відхилення
Власний капітал, тис.грн.	489 075	606 881	957 336	1 154 772	1 131 756	642 681
Чистий прибуток, тис.грн.	69 887	96 976	298 658	197 436	174 630	104 743
Рентабельність власного капіталу, %	14,29	15,98	31,20	17,10	15,43	1,14

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АРКС»

З табл.2.2 бачимо, що ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АРКС» має високу рентабельність власного капіталу, яка виросла з 14,29% в 2018 році до 15,43% в 2022 році. При цьому, ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АРКС» має безпрецедентно високий рівень зовнішньої підтримки від основного акціонера Fairfax Financial Holdings Limited.

Станом на 31.12.2022 року ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АРКС» має рейтинг uaAAA характеризується виключно високою фінансовою стійкістю.

ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АРКС» з 2021 року проводить стратегію загальної прибутковості. Дану стратегію можна віднести до помірної, оскільки дана стратегія має на меті забезпечення стабільного доходу шляхом використання широкого спектру джерел фінансового прибутку, таких як отримання відсоткових платежів та переоцінка цінних паперів. Стратегія спрямована на збільшення грошових надходжень від інвестицій, незважаючи на коливання на ринку. Запровадження активнішої торгівельної діяльності може вказувати на прагнення до збалансованості портфелю. При цьому, компанія не змінює своє ставлення до ризику при переході до стратегії загальної прибутковості. Це може вказувати на бажання уникнути значних коливань та зменшити ризики в інвестиційному портфелі.

Зазначимо, що на формування інвестиційної стратегії вітчизняних страхових компаній впливає ряд факторів (рис.2.12).

Рівень довіри населення до страхування впливає на обсяги залучення коштів від клієнтів. Висока довіра може сприяти збільшенню обсягів премій та

інших джерел інвестицій. Фінансова стійкість і платоспроможність страхових компаній визначають їх можливість залучати додаткові кошти для інвестування. Кращий фінансовий стан може відкривати доступ до різних джерел фінансування та сприяти розвитку інвестиційної діяльності. Спеціалізація страхової компанії впливає на її інвестиційну стратегію та вибір джерел інвестування. Різні види страхування можуть вимагати різних підходів до інвестування, залежно від ризиків, пов'язаних з кожним видом страхування.

Рисунок 2.12 - Фактори, що впливають на формування інвестиційної стратегії вітчизняних страхових компаній

Джерело: складено автором на основі [44, с.44]

Регуляторні норми та обмеження, встановлені органами державного регулювання, впливають на вибір інвестиційних інструментів та обсяги інвестицій. Регулятивні вимоги можуть обмежувати ризиковість інвестицій та

встановлювати певні обмеження на види активів, в які можуть інвестувати страхові компанії. Розвинена інфраструктура фінансового ринку, така як наявність бірж, депозитаріїв, систем розрахунків тощо, впливає на доступність та легкість інвестування в різні фінансові інструменти. Ринкові умови на фондовому ринку, такі як коливання цін, ліквідність та рівень ризику, впливають на вибір акцій, облігацій та інших цінних паперів для інвестування. Стан ринку може впливати на дохідність та ризиковість інвестиційних портфелів. Економічні фактори, такі як рівень процентних ставок, інфляція, стабільність валюти та загальна економічна ситуація, впливають на умови інвестування та дохідність інвестиційних портфелів страхових компаній.

Проблемою українського страхового ринку є те, що Більшість страхових організацій на страховому ринку працюють без належно розробленої інвестиційної стратегії і, в результаті, найчастіше вкладають свої кошти у фінансові інструменти афілійованих структур або зберігають їх на банківських депозитах.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ІНВЕСТИЦІЙНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

3.1 Визначення перспектив розвитку інвестиційної діяльності страхових компаній

В Україні зважаючи на економічну кризу та війну вітчизняні страховики не виконують належної ролі активного інституційного інвестора і, відповідно, не мають відчутного впливу на інвестиційні процеси в економіці. Кількість страхових компаній за 5 років зменшилась, обсяг залучених премій скоротився.

Було виявлено, що інвестиційний портфель українських страхових компаній є недосконалим через те, що в ньому переважають ризикові види страхування. Аналіз структури активів страхових компаній показав, що вони майже не вкладали кошти в такі види активів як банківські метали та іпотечні сертифікати, державні цінні папери та корпоративні облігації тоді як значною є частка інвестування в банківські депозити. Окрім того, нестабільними є інвестування страхових компаній у нерухоме майно, облігації та права вимоги до перестраховиків.

Для сприяння успішному функціонуванню страхового ринку в Україні, а також забезпеченню фінансової стабільності та платоспроможності страхових компаній та зростанню ефективності їх інвестиційної діяльності необхідно провести вдосконалення системи пруденційного регулювання та вжити заходи для приведення законодавства України до стандартів Європейського Союзу, сприяти переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності.

На даний час Національною комісією (проводить державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг) продовжується робота щодо модернізації системи пруденційного нагляду за забезпечення зазначених вище аспектів. Однак, актуальною залишається проблема збільшення платоспроможності та забезпечення необхідного рівня достатності капіталу вітчизняних страхових компаній.

Зростання курсу іноземних валют в 2022 році (зокрема євро) призвело до різкого зниження платоспроможності страхових компаній. При цьому, у більшості страхових компаній України розмір статутного капіталу, перерахований відповідно до офіційного курсу євро, не відповідатиме мінімально встановленим вимогам, що може призвести до втрати ліцензій. Зважаючи на воєнний стан та складну економічну ситуацію в Україні, вважаємо, що ризики втрати або зменшення вартості капіталу страхових компаній, вираженого в еквіваленті іноземної валюти, зростатимуть і в подальшому (оскільки перспективи закінчення війни не відомі, а в світі наростає світова економічна криза).

Одночасно у вітчизняному законодавстві, на відміну від міжнародного, не передбачено перевірки відповідності розміру статутного капіталу страховика еквіваленту в євровалюті при провадженні ним страхової діяльності. Така вимога висувається лише на момент формування статутного капіталу (незважаючи на зміну курсу гривні до євро, яка відбувається постійно, а особливо відчутною є в 2022 році), може потім не переглядатись. Вимоги до розміру мінімально необхідного капіталу, що впроваджуються в країнах ЄС з 2016 року відповідно до директиви Європейського Союзу (Solvency II), мають на увазі нагляд за розмірами капіталу страхових компаній. Зважаючи на європейський досвід, існує потреба удосконалення в Україні підходів до державного регулювання та нагляду за станом капіталу вітчизняних страхових компаній. Таке удосконалення сприятиме посиленню рівня відповідальності страховиків перед клієнтами та дозволить страховим компаніям максимально ефективно використати свій фінансовий потенціал інституційного інвестору української економіки.

Перспективи страхових компаній на фінансовому ринку пов'язані з наступними кроками (рис.3.1).

Рисунок 3.1 – Перспективи страхових компаній на фінансовому ринку

Джерело: складено автором

Обмеження, які на даний час встановлені для здійснення інвестиційної діяльності страхових компаній, вже не актуальні в умовах ринку. Найбільш перспективними є розвиток інвестування через інвестиційні сертифікати і похідні цінні паперів.

Інвестиційний сертифікат, відповідно до вітчизняних правових норм, є цінним папером, який може випускатись тільки інвестиційним фондом чи інвестиційною компанією та надає право його власнику на отримання доходу у вигляді дивідендів. Враховуючи закордонний досвід, цей інструмент може бути реальною альтернативою для банківських депозитів.

В 2019 році було затверджено правки до закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», згідно з якими гарантуються страхові виплати із страхування життя в разі банкрутства страхової компанії. В 2020 році було затверджено «Стратегію розвитку фінансового сектору до 2025 року». Відповідно до прийнятої стратегії планувалось удосконалення системи гарантування вкладів та виведення неплатоспроможних фінансових установ з ринку. Однак, станом на 31.12.2022 року таких зрушень не відбулось. Це призводить як недовіру з боку цільової аудиторії, а також уповільнює розвиток страхового ринку України.

Основним напрямом співробітництва КУА та страхових компаній є передача частини страхових резервів на управління активами інституційного інвестора чи договору управління цінними паперами. Укладений договір може передбачати кілька варіантів (рис.3.2).

Рисунок 3.2 – Альтернативні форми договорів співробітництва КУА та страхових компаній

Джерело: складено автором

В умовах недостатнього обсягу фінансування на вітчизняному ринку цінних паперів для провідних українських компаній, останні змушені шукати можливості на закордонних фондових майданчиках. Однак, шляхом впровадження подвійного лістингу, вітчизняні страхові компанії зможуть отримати доступ до високоліквідних цінних паперів. Це відкриє їм можливість якісно та кількісно диверсифікувати свій інвестиційний портфель.

3.2 Розроблення рекомендацій для покращення інвестиційної діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку

Незважаючи на те, що інвестиційна діяльність не має першорядної значущості для страхової компанії, вона, як і раніше, є невід'ємною частиною функціонування страховика. Дохід від інвестування тимчасово вільних коштів - це другий за величиною дохід страховика.

Страхові компанії мають особливу природу, оскільки вони виконують функції інституційних інвесторів. Це пояснюється кількома факторами, зокрема наявністю власних коштів, якими страхові компанії можуть розпоряджатися на свій розсуд, вкладаючи їх в різні види інвестицій. Також важливою є специфіка формування залучених фінансових ресурсів, що дозволяє страховим компаніям користуватися коштами страхувальників на протязі певного часового періоду та інвестувати їх у різноманітні інвестиційні інструменти.

Зважаючи на досвід країн, які мають багаторічну історію розвитку страхування, таких як Франція, Німеччина, Австрія, Англія та США, можна зробити висновок, що страхування є перспективною галуззю. Воно не лише забезпечує покриття та відшкодування матеріальних збитків, що можуть виникати внаслідок постійних ризиків, але й сприяє перенаправленню фінансових ресурсів

в найбільш інвестиційно привабливі галузі економіки, як у державному, так і у приватному секторах.

Страхова компанія як суб'єкт фінансового ринку при випередженні інвестиційної політики зобов'язана врахувати низку особливостей, таких як наявність законодавчо затверджених вимог до складу та структури активів, в які розміщуються власні кошти та резерви страхових компаній, наявність концентраційних вимог до частки вкладень в активи та високий ступінь самостійності під час проведення інвестиційної політики.

Базовою умовою забезпечення успішної інвестиційної діяльності вітчизняних страхових компаній є збільшення обсягу їх страхових резервів. Дана міра вкрай важлива зважаючи на зростання попиту на послуги зі страхування життя (в умовах війни особливо), які мають довгостроковий характер та значну накопичувальну складову, а резерви, сформовані страховиками за рахунок внесків за договорами страхування життя, – це перспективне джерело інвестицій в економіку України. Для забезпечення залучення даних інвестиційних джерел необхідно вжити такі заходи (рис.3.3).

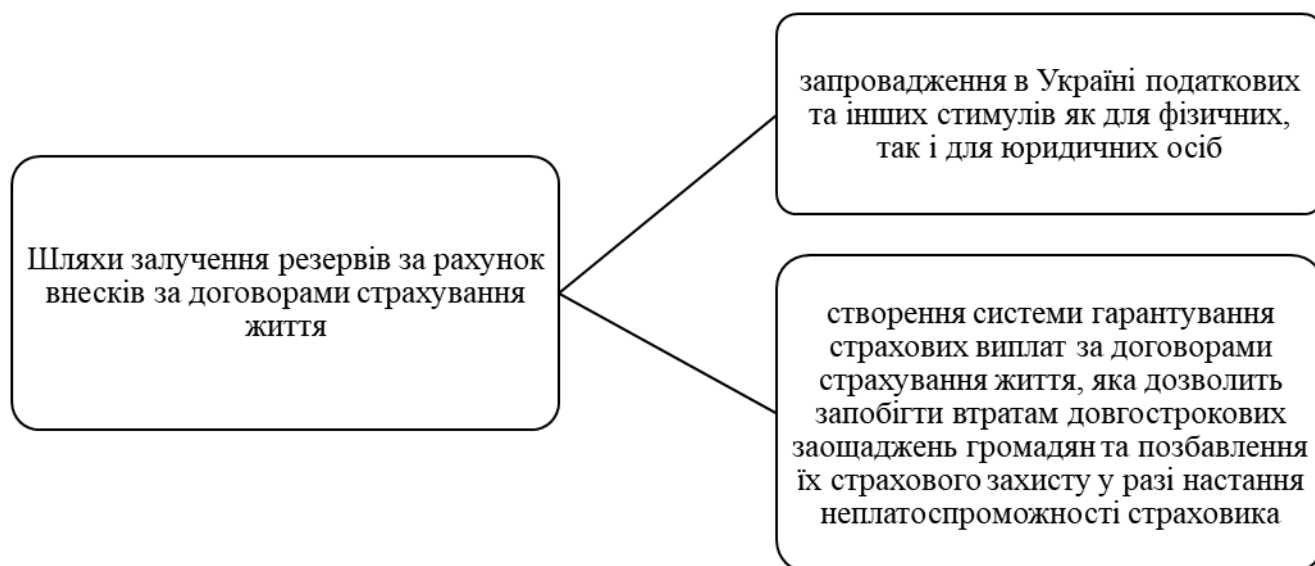

Рисунок 3.3 – Шляхи залучення резервів за рахунок внесків за договорами страхування життя

Джерело: складено автором

Для забезпечення масового залучення грошових коштів населення в інвестиційний процес шляхом укладання договорів довгострокового страхування життя та договорів з добровільного пенсійного страхування стане можливим лише за умови стабілізації стану національної економіки, що в умовах війни неможливо.

Тому, в найближчій перспективі активи страхових компаній будуть знижуватись, а їх рентабельність зменшуватись, а також очікується подальше скорочення числа страхових компаній, у тому числі страхових компаній зі страхування життя.

Таки чином, основне завдання держави полягає у створенні умов для посилення інвестиційної діяльності фінансових посередників (зокрема, страхових компаній) в Україні. Економічна криза, нестабільність, наявність високих інвестиційних ризиків (інфляційних, процентних та інших) та нерозвиненість фондового ринку України обумовлюють використання консервативних інвестиційних стратегій страховими компаніями, що призводить до низького рівня ефективності розміщення страхових резервів. Зважаючи на зазначене, посилюється необхідність проведення інституційних змін, що передбачають прозорість та передбачуваність відносин у інвестиційній та страховій сферах, удосконалення нормативно-правового регулювання інвестиційного ринку України, адекватність державної інвестиційної політики.

Розвиток інвестиційної діяльності страховиків неможливий без змін законодавчих та економічних умов ведення страхового бізнесу в Україні, формування стратегічного підходу до управління фінансами страховиків.

Пропонуємо наступні рекомендації щодо розробки інвестиційної стратегії для страхової компанії (рис.3.4).

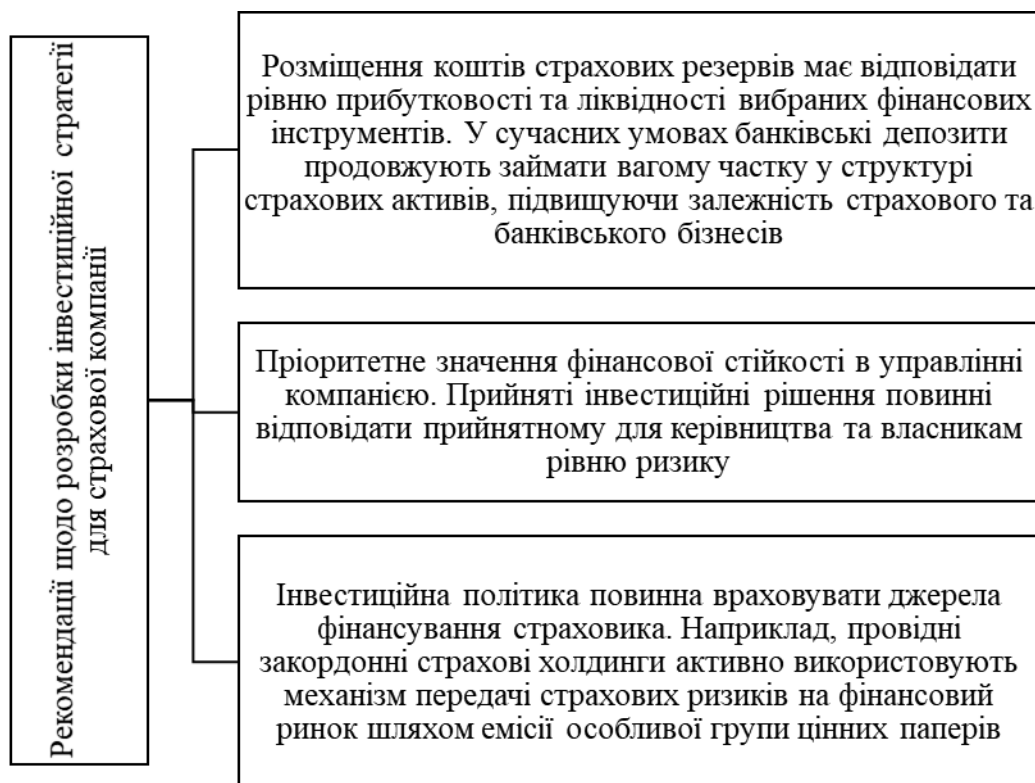

Рисунок 3.4 – Рекомендації щодо розробки інвестиційної стратегії для страхової компанії

Джерело: складено автором

Отже, перспективи інвестиційної діяльності страхових компаній пов'язані з впливом як зовнішніх (інфляція, кон'юнктура ринку, економічні цикли), і внутрішніх (структура страхового портфеля, фінансовий стан, рентабельність) чинників.

Таким чином, можемо зробити висновок, що підвищенню рівня ефективності інвестиційної діяльності страхових компаній як інституційного інвестора, оптимізація структури інвестиційного портфеля та вибір ефективних інвестиційних стратегій сприятимуть створення сприятливих умов для активізації інвестиційної діяльності, збільшення ресурсної бази страховиків, політична та макроекономічна стабілізація країни, а також зростання рівня життя населення.

ВИСНОВКИ

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи було розглянуто сутність та функції страхових компаній; визначено особливості інвестиційної діяльності страхових компаній; досліджено нормативно-правове регулювання діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку України; проведено аналіз динаміки фінансових показників страхових компаній на інвестиційному ринку України; виконано оцінку ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю страхових компаній України; здійснено аналіз інвестиційної стратегії страхових компаній; проведено визначення перспектив розвитку інвестиційної діяльності страхових компаній; розроблено рекомендацій для покращення інвестиційної діяльності страхових компаній на інвестиційному ринку та сформовані такі висновки:

1. Страхові компанії виконують важливу роль на страховому ринку, надаючи різноманітні послуги і функції для захисту індивідів, підприємств та інших компаній від ризиків і фінансових збитків. Страхова компанія є комерційним підприємством, вона прагне убезпечити себе від збитків та отримувати прибуток. Страхові компанії мають бути націлені на розробку та реалізацію заходів щодо задоволення потреб у страховому захисті населення з максимальною ефективністю та стабільністю, оскільки від результативної діяльності страхових компаній залежить ефективний розвиток усієї економіки країни в цілому.

2. Основними елементами інвестиційного потенціалу страховика чи тимчасово вільними коштами є, кошти страхових резервів страховика та кошти (капітал) страховика. В розвиток інвестиційної діяльності страховиків позитивний внесок роблять такі фактори: зміна страхових премій; розвиток довгострокових видів страхування; динаміка страхових запасів; нарощення власного капіталу;

концентрація капіталу страхової галузі; взаємодія банківського та страхового секторів.

3. Нормативно-правові акти, які встановлюють правила для страхових компаній в сфері інвестицій, спрямовані на забезпечення фінансової стійкості страхових компаній, захист інтересів страхувальників та забезпечення розвитку ефективного та відповідального інвестиційного процесу. До даних нормативно-правових актів належать Закон України «Про страхування», Закон України «Про правовий режим воєнного стану», Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Настанови щодо управління активами та пасивами страховиків, Нормативи Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах ринків фінансових послуг, Постанови та інструкції Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку та міжнародні стандарти фінансової звітності.

4. Проведений аналіз показав, що кількість страхових компаній з 2018 по 2022 рік скоротилась та склала 128, з яких 13 компаній зі страхування життя. В 2022 році внаслідок війни в країні зросла частка автострахування з 36% до 44% (ОСЦПВ, Зелена карта, КАСКО) в портфелі страхових компаній. Окрім того, з'явилися нові послуги страхування військових ризиків. З 2018 по 2022 рік активи компаній non-life знизились на 2,2 млрд.грн.(4,41%), активів компаній life зпросли на 4,9 млрд.грн.(36,12%). Найбільшу частку активів страхових компаній, станом на кінець 2022 року склали цінні папери – 31,1%, банківські вклади (депозити) – 21,3%, права вимоги до перестраховиків – 12,6%, а частки інших активів менші 10%. За останніх 5 років обсяг валових страхових премій знизився на 8 751 млн.грн. (19,75%), а обсяг валових страхових виплат виріс на 138 млн.грн. (1,07%). Показник проникнення страхування в 2018-2021 роках свідчить про дуже низький рівень розвитку ринку страхування України. Загалом, можна зробити висновок, що в 2022 році показники діяльності страхових компаній суттєво

погіршились. Тому необхідно оцінити ризики, пов'язаних з інвестиційною діяльністю страхових компаній України.

5. Станом на кінець 2022 року для страхових компаній існує значна кількість ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю страхових компаній України. В період з 2018 по 2022 рік зросли інвестиційні ризики, процентні ризики, демографічні ризики, політичні ризики, правові ризики існували протягом всього періоду 2020-2022 років. Зважаючи на це, можна сказати, що ступінь ризиків інвестиційної діяльності страхових компаній зросли, а тому необхідно приділяти увагу розробці ефективних інвестиційних стратегій.

6. Регуляторні норми та обмеження, встановлені органами державного регулювання, впливають на вибір інвестиційних інструментів та обсяги інвестицій. Регулятивні вимоги можуть обмежувати ризиковість інвестицій та встановлювати певні обмеження на види активів, в які можуть інвестувати страхові компанії. Розвинена інфраструктура фінансового ринку, така як наявність бірж, депозитаріїв, систем розрахунків тощо, впливає на доступність та легкість інвестування в різні фінансові інструменти. Ринкові умови на фондовому ринку, такі як коливання цін, ліквідність та рівень ризику, впливають на вибір акцій, облігацій та інших цінних паперів для інвестування. Стан ринку може впливати на дохідність та ризиковість інвестиційних портфелів. Економічні фактори, такі як рівень процентних ставок, інфляція, стабільність валюти та загальна економічна ситуація, впливають на умови інвестування та дохідність інвестиційних портфелів страхових компаній. Проблемою українського страхового ринку є те, що Більшість страхових організацій на страховому ринку працюють без належно розробленої інвестиційної стратегії і, в результаті, найчастіше вкладають свої кошти у фінансові інструменти афілійованих структур або зберігають їх на банківських депозитах.

7. Перспективи страхових компаній на фінансовому ринку включають розширення переліку фінансових інструментів, дозволених інвестувати кошти страхових резервів; створення фонду гарантування виплат зі страхування життя;

співпрацю страховиків із компаніями з управління активами (КУА) та введення подвійного лістингу.

8. Підвищенню рівня ефективності інвестиційної діяльності страхових компаній як інституційного інвестора, оптимізація структури інвестиційного портфеля та вибір ефективних інвестиційних стратегій сприятимуть створення сприятливих умов для активізації інвестиційної діяльності, збільшення ресурсної бази страховиків, політична та макроекономічна стабілізація країни, а також зростання рівня життя населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Про страхування» Закон України від 18.11.2021 № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 23.05.2023).
2. «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14#Text> (дата звернення: 23.05.2023).
3. «Про правовий режим воєнного стану» Закон України від 10 листопада 2015 року № 766-VIII. Дата оновлення: 06.09.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 23.05.2023).
4. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» Закон України № 79-IX. 12 вересня 2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (дата звернення: 05.05.2023).
5. «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» Закон України. № 738-IX. 19 червня 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-20#Text> (дата звернення: 05.05.2023).
6. «Про платіжні послуги» Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 05.05.2023).
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 05.05.2023).
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 05.05.2023).
9. Аберніхіна І. Сутність, особливості та сучасний стан авіаційного страхування в Україні. Економіка та суспільство. 2022. № (38). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1270/1224> (дата звернення: 23.05.2023).

10. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні». НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya> (дата звернення: 03.05.2023).
11. Бондаренко В. А., Пустова Н. О. Функції страхування як об'єкт фінансово-правового регулювання. Соціально-правові студії. 2021. № 3 (13). С. 163-168.
12. Борисюк О.В. Страхувий менеджмент: конспект лекцій. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 102 с.
13. Братюк В. П., Мигович В. Загальне бачення розвитку ринку страхових послуг. Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА І НАУКА». 2021. № 1 (30). С.125-129.
14. Гончаренко І. Г., Дудченко Н. В. Загрози та перспективи розвитку страхових компаній України у період пандемії COVID-19. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2021. № 3 (120). С. 108–113.
15. Денисенко М. П., Токачева А. В. Інвестиційна діяльність страхової компанії: проблеми та напрями активізації. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6640> (дата звернення: 24.05.2023).
16. Добіжа Н. В. Роль страхування в розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного ринку України. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8826> (дата звернення: 24.05.2023).
17. Дзямка М.А. Роль та місце страхових компаній на фінансовому ринку. Стратегічні орієнтири. 2020. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=3943> (дата звернення: 23.05.2023).
18. Дем'янчук М. А., Гуржий К. С. Трансформація страхового ринку в умовах розвитку цифрових технологій. Інфраструктура ринку. 2018. № 25. С. 272–278.

19. Длугопольський О., Хропонюк Д. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. *Innovation and Sustainability*. 2022. № (1). С. 118–126.
20. Дума В.В. Страхова діяльність в умовах російської агресії: правові підстави й практичні перспективи. *Юридичний вісник*. 2022. № 2 (63). С.160-166.
21. Заволока Ю. М., Єфременко А. Г., Малащенко Ю. А. Особливості функціонування страхового ринку України в умовах сучасної цифрової трансформації. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 102– 106.
22. Зайченко К. С., Дзюбенко В. М. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 5(16). С. 270–275.
23. Зеленська М. В., Завада О. Г. Роль загальнообов'язкового державного соціального страхування в державному управлінні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 17. С. 123–129.
24. Зоря О., Зоря С., Мауер Д. Підвищення ефективності страхового менеджменту за допомогою інструментів digital-маркетингу страхових послуг. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2022. № 2(02). С. 104-109.
25. Калугарь А., Кучерівська С. Особливості взаємодії учасників страхування в період війни. *Економіка та суспільство*,. 2022. № (46). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2022/1951> (дата звернення: 23.05.2023).
26. Клапків Ю. М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку : моногр. Тернопіль: ТНЕУ. 2020, 568 с.
27. Кнейслер О., Спасів Н., Король С. Новелізаційні тенденції розвитку страхових компаній в Україні. *Світ фінансів*. 2021. № 2(67). С. 106-117.
28. Кнейслер О.В., Спасів Н.Я., Король С.В. Новелізаційні тенденції розвитку страхових компаній в Україні. *Світ фінансів*, 2021. № 5. С. 106-117.

29. Кузьо Н., Косар Н. Тенденції розвитку та перспективи активізації збуту суб'єктів страхового ринку України. 2 Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2022. № 4.С.. 253-265.

30. Лащик І., Кондрат І., Віблій П., Білець В. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. Галицький економічний вісник. 2020. № 5 (66). С. 105–112.

31. Левковець Н. П., Бабич Л. М., Теслюк Н. П., Наконечна С. А., Гуцалюк О. І. Фінансова безпека страхових компаній в умовах інституційних змін. Ефективна економіка. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9155> (дата звернення: 25.05.2023).

32. Мельник Т. А., Сибірцев В. В. М 48 Страхування : навчальний посібник / Мельник Т. А., Сибірцев В. В. - Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.

33. Наглядова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (дата звернення 10.05.2023).

34. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#4>. (дата звернення: 23.05.2023).

35. Нечипоренко А. В. Державне регулювання страхової діяльності в Україні: теоретичний аспект. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=9079> (дата звернення: 23.05.2023).

36. Озерова А. Г., Левкович О. В. Управління фінансовою стійкістю страхової компанії. Бізнес Інформ. 2020. №7. С. 230–235.

37. Основні показники діяльності банків. Наглядова статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (дата звернення: 07.05.2023).

38. Офіційний сайт Національного банку України. Облікова ставка Національного банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/stages/archive-rish> (Дата звернення: 05.01.2022).

39. Офіційний сайт Національного банку України URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 23.02.2023).
40. Офіційний сайт Фориншурер. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 23.02.2023).
41. Петечел Н.М. Становлення та розвиток медичного страхування в Україні. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: збірник наукових статей. 2020. № 53. С. 104–114.
42. Під час дії воєнного стану ринок страхування продовжує працювати – результати опитування. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pid-chas-diyi-voennogo-stanu-rinok-strahuvannya-prodovjuye-pratsyuvati--rezultati-opituvannya> (дата звернення: 23.05.2023).
43. Пікус Р., Лялькін О. Стратегія поведінки страхової компанії в умовах дефіциту ресурсів у ризиковому середовищі. *Економіка та суспільство*. 2021. № (34). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1017/975> (дата звернення: 23.05.2023).
44. Пікус Р., Лялькін О. Формування інвестиційної стратегії страхової компанії в умовах сучасних викликів. *Економічна наука*. Серія: Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 3. С. 41-48.
45. Погрішук Б. В. Роль страхування у забезпеченні соціально-економічної безпеки регіонів у контексті сталого розвитку. *Modern Economics*. 2023. № 37. С.78-83.
46. Подра О. П., Петришин Н. Я. Особливості розвитку вітчизняного страхового ринку та напрями активізації страхової діяльності в умовах становлення цифрової економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 5. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7898> (дата звернення: 23.05.2023).
47. Полторац А. С. Розвиток страхових ринків як базис забезпечення резильєнтності систем гарантування соціально-економічної безпеки регіонів. «Modern Economics», 2022. № 34. 82-89.

48. Прокопчук О. Т., Цимбалюк Ю. А., Мельник К. М. Інвестиційна діяльність страхових організацій в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 16. С. 5–12.

49. Рейтинг надійності страхових компаній України. URL: <https://mind.ua/publications/20228044-rejting-strahovih-kompanij-2021>. (дата звернення: 23.05.2023).

50. Руда О. Л. Розвиток страхового ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 2. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7634> (дата звернення: 23.05.2023).

51. Рудь І. Ю., Кондрацька К. В. Страховий ринок України: аналіз та перспективи розвитку. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. №. 23.. С. 87–91.

52. Севастьяненко О.В. Оинок страхування за часів пандемії. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 3. С. 223-225.

53. Ситник Н.С., Кунинець Я.В. Роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки держави в умовах пандемії COVID-19. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2021. № 3 (120). С. 122-127.

54. Соколова А. М., Гапон Т. О. Перспективи розвитку ринку страхових послуг в умовах цифровізації. 2021. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/10601/1/%D0%A1%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>. (дата звернення: 23.05.2023).

55. Сосновська О.О., Сіренька І.І. Тенденції інноваційного розвитку страхових компаній в Україні. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій. 2021. № 2 (8). С. 20-30.

56. Стратегія розвитку фінансового розвитку України до 2025. Звіт про реалізацію за 2021 р. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686>. (дата звернення: 23.05.2023).

57. Страховий ринок України. Підсумки 2022 воєнного року. URL: <https://forinsurer.com/news/23/04/03/42517> (дата звернення: 23.05.2023).
58. Тищенко Д.О. Державне регулювання страхової діяльності в Україні: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Київ, 2021. 252 с.
59. Федорова Н. О. Державне регулювання напрямків страхової діяльності в Україні. Публічне адміністрування та національна безпека. 2019. № 1. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2019-1-4856> (дата звернення: 23.05.2023).
60. Чуницька І.І., Богріновцева Л.М. Особливості діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України в умовах воєнного стану. Інфраструктура ринку. 2023. № 71. С. 251-258.
61. Шишпанова Н. О., Копайгора О. О. Проблемні тенденції та напрями регулювання страхового ринку України в умовах трансформаційних змін. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 10. С. 76–82.
62. Шубенко І. А. Тенденції діджиталізації на страховому ринку України. Бізнес Інформ. 2020. № 2. С. 273–279.
63. Уралова Ю.П. Господарсько-правове регулювання посередницької діяльності у сфері страхування. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2019. 164 с.
64. Яворська Т.В., Войтович Л.М. Інвестиційна діяльність страхових компаній в Україні: стан та прогноз розвитку. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2020. № 17(45). С. 106–112.
65. Born P., Bujakowski D. Economic transition and insurance market development: Evidence from postcommunist European countries. The Geneva Risk and Insurance Review, 2022. P. 1-37.
66. Singhal N., Goyal S. & Singhal T. The relationship between insurance and economic growth in Asian countries: a regional perspective. Macroeconomics and Finance in Emerging Market Economies, 2022. №15(3). P. 301-322.
67. Werner G. Technology risk in insurance: why carriers can't stay stationary for long. 2017. URL: www.willistowerswatson.com/en/insights/2017/09/Technology-

risk-in-insurance-why-carriers-cannot-staystationary-for-long (дата звернення:
20.05.2023).

Додаток А

Програми страхування військових ризиків від страхових компаній України

Страхова компанія	Програма страхування	Розмір покриття	Щомісячний внесок	Особливі умови / обмеження
Uniq	КАСКО	В разі, якщо СТО не будуть працювати, розмір буде розраховано на основі середньо-ринкової ціни ремонту авто аналогічного типу	-	Отримання грошового відшкодування на індивідуальний рахунок, у випадку відсутності можливості проводити ремонт на СТО.
ІНГО	страхування від нещасних випадків тільки для цивільних осіб, якщо вони не перебувають на територіях активних бойових дій	30 000 - 100 000 грн. за ризиком смерті та травмування	-	-
ARX	«Бронезахист»	до 4500 грн.	від 125 грн	Відсутність будь-яких обмежень стосовно військових ризиків та травм, розгалужений віковий діапазон та доступний термін
Арсенал Страхування	КАСКО «All risks»	10% від повної вартості з військових ризиків	-	Страхове покриття застосовується до всіх хто керує т/з, лише за умови, що все відповідно до чинного законодавства; відсутність обов'язкового медичного огляду; страхова сума є неагрегованою
VUSO	КАСКО Patriot	від 6 965 до 29820 грн	30 грн в день	Відновлення авто внаслідок військових дій на загальну суму до 10% від його вартості, ремонт в разі протиправних дій третіх осіб, в наслідок стихійних лих, нападу тварин, пожеж, виплат при викраденні чи знищенні автівок

